

POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma: K procesom akulturácie na Dolnej zemi

Autor: PhDr. Boris Michalík, PhD.

Oponent: prof. PhDr. Jaroslav Čukan, CSc.

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky

Autor habilitačnej práce má dostatočné skúsenosti z kolektívnych terénnych výskumov v prostredí slovenských enkláv v rumunskom Bihore aj v Banáte, vo vojvodinskej Báčke a v Srieme i v maďarskom Zadunajsku, v oblasti medzi Dunajom a Tisou aj v juhovýchodných župách. Disponuje poznatkami k záverom, zovšeobecneniam a porovnávaniam kultúrnych javov v enklávach aj v diasporách, vo vidieckych aj v prímestských obciach, v rôznych geopolitických, etnických, konfesionálnych a socioprofesionálnych prostrediach. Michalíkove výsledky presahujú rámec etnológie aj kultúrnej antropológie, majú širší kulturologický rozmer. V rámci práce v teréne, redakčných prác pri vydávaní časopisu Kontexty kultúry a turizmu i spomínaných monografických diel, ktorých je už B. Michalík neodmysliteľným participantom, bola skúmaná problematika v pracovnej skupine viacnásobne konzultovaná a verifikovaná v rôznych geografických a socio/etno/kultúrnych súvislostiach. Habilitantov skúsenostný komplex dokazuje metodologickú, teoretickú a vedecko-organizačnú príslušnosť k najproduktívnejšiemu, doma i v zahraničí rešpektovanému, interdisciplinárnemu autorskému kolektívu v najširšom zmysle chápania, ktorý sa venuje zložitým problémom etnokultúrnej problematiky z aspektu slovenského aj dolnozemskeho.

2. Posúdenie úrovne spracovania práce

Možno konštatovať, že jednotlivé časti habilitačnej práce nie sú spracované na rovnakej úrovni. V Úvode, Cieľoch práce, Metodike práce a v kapitole Teoretické prístupy sa habilitant nevyvaroval používaniu niektorých neštandardných termínov a slovných spojení (napríklad nestotožňujeme sa s konštatovaním, že *jazyk je určujúcim prejavom kultúry* -s. 6, nevhodne uvedené príklady kultúrneho univerzalizmu – s. 21, spojenie *invencia vplyvom endogénnych zmien* – s. 35). Bez ohľadu na túto skutočnosť sú však kapitoly spracované kvalitne. Obsahujú zreteľne formulované ciele práce aj ich predpoklady i metodologické a teoretické zdôvodnenia a reflektujú všetky podstatné

výsledky, dosiahnuté v tejto oblasti vedeckého záujmu. V rámci 4. kapitoly sa v žiadalo prezentovať vlastné postoje – autorov názor na hodnotené otázky – vždy nie je jasné, s ktorými autormi/dielami sa habilitant stotožňuje, prípadne k čomu má aké výhrady. Vzhľadom na aktuálne poznatky by som v 5. kapitole očakával kritickejší postoj aj k prácam Bartalskej a Siráckeho. Uvedomujem si, že autor tak neurobil z etických dôvodov a úcty k nim. Nie celkom som pochopil obr. 1 na s. 42, prevzatý od J. Botíka - *stupne* migračných prúdov sú označené/pomenované neštandardne a nezrozumiteľne (zvyčajne hovoríme o etapách, respektíve časových obdobiach a fázach). Neisté je používanie termínov *oblasť* a *región*, čo len dokazuje doterajšiu terminologickú nejednotnosť v etnológii a príbuzných disciplínach, riešiacich zložité otázky etnických procesov, no napríklad aj v geografii alebo politológii. Oblasť predstavuje širší administratívny/územný/kultúrny komplex, člení sa na regióny, ako správne uviedol v prípade Vojvodiny a jej súčastí (Báčka, Banát, Srijem) na s. 49. Aj na Slovensku rozlišujeme napríklad západoslovenskú, východoslovenskú, horskú...kultúrnu oblasť a v rámci oblastí sú regióny: napríklad Podunajsko, Liptov.

3. Prínos a úroveň výsledkov práce

Najprínosnejšími kapitolami habilitačnej práce sú 6., 7., 8. a Záver. Autor veľmi správne konštatuje, že každé lokálne spoločenstvo predstavuje neopakovateľný kultúrny komplex, lebo sa formuje v špecifických, imanentných podmienkach. Potvrďuje to konkrétnymi príkladmi modelov akulturácie. Podarilo sa mu identifikovať podstatné faktory formovania etnokultúrnych jednotiek najnižšieho rádu (lokálnych spoločenstiev), etnickej asimilácie ich obyvateľov a stavu vedomia etnickej príslušnosti. Ak by bol do originálnych tabuliek determinujúcich faktorov (s. 70-71) včlenil aj rurálne a urbánne a prostredie, respektíve polohu voči nemu, tabuľka by bola ešte kompaktnjšia. Na tento faktor však nezabudol, lebo ho viackrát spomína v rôznych súvislostiach (napríklad s. 97, 112) a upozorňuje aj na zámer bližšie sa urbánnym prostredím zaoberať v ďalšej práci pri riešení projektu VEGA. Závěry a zovšeobecnenia dokazujú adekvátny prehľad a skúsenosti v problematike štúdia kultúrneho dedičstva v rôznych prostrediach slovenských dolnozemskej minorít a schopnosť syntetizovať poznatky.

4. Posúdenie formálnej stránky práce (jazyk, štýl, štruktúra)

Práca má predpísanú formu. Štruktúra práce zodpovedá stanoveným cieľom a možnosti ich optimálneho plnenia. 8. kapitola mohla mať, vzhľadom na svoj obsah i predchádzajúce kapitoly, priliehavejší a zreteľnejší názov. Podstatná časť habilitačnej práce má štandardnú úroveň, ktorá zodpovedá požiadavkám, kladeným na tento druh odbornej práce. V Úvode, Cieľoch práce a Metodike práce sa vyskytujú terminologické nepresnosti aj štylistické pochybenia, ktoré nemôže ospravedlniť ani časová tieseň. Treba dodať, že autor pravidelne rediguje odborné texty svojich kolegov. Je potešiteľné, že napriek veku habilitanta v prítomnej práci dominuje jej obsahová náplň a formálna stránka ju neznehodnocuje.

5. Explicitne vyjadrený návrh na udelenie vedecko-pedagogického titulu docent

Predloženú prácu B. Michalíka hodnotím pozitívne. Drobné pochybenia nevlývajú na jej celkovú úroveň. Jednoznačne ju odporúčam k obhajobe a po úspešnom absolvovaní všetkých predpísaných procedúr navrhujem udeliť vedecko-pedagogickú hodnosť *docent*, o ktorú sa autor uchádza.

.....

V Nitre 25. júla 2013